
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

УДК 811.111(07)

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕХНОЛОГІЇ TEAM TEACHING
ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Бобир С. Л.

У статті аналізується досвід застосування технології team teaching під час педагогічної практики магістрантів спеціальності "Мова і література (англійська)". Вивчається педагогічний потенціал цієї технології для розвитку особистості майбутнього вчителя іноземних мов. Обґрунтовується доцільність її запровадження в педагогічній практиці магістрантів.

Ключові слова: магістранти, педагогічна практика, технологія team teaching, взаємодія, креативність, переваги.

В статье анализируется опыт применения технологии team teaching во время педагогической практики магистрантов специальности "Язык и литература (английский)". Изучается педагогический потенциал этой технологии для развития личности будущего учителя иностранных языков. Обосновывается целесообразность ее внедрения в педагогической практике магистрантов.

Ключевые слова: магистранты, педагогическая практика, технология team teaching, взаимодействие, креативность, преимущества.

Analyzed in the article is the experience of using team teaching technology during students' teaching practicum in the Master's program of "Language and Literature (English)". The pedagogical potential of this technology for the development of professional qualities is being studied. The expediency of its application in teaching practice is substantiated.

Key words: Master students, teaching practice, team teaching technology, interaction, creativity, advantages.

Навчальний план підготовки магістрів педагогічної освіти передбачає проходження педагогічної практики у вищих навчальних закладах. Це дозволяє майбутнім викладачам не лише закріпити отримані теоретичні знання практично, але й випробувати новітні технології. Впродовж півтора десятка років у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка на спеціальності 8.02030302 "Мова і література (англійська)" апробується технологія team teaching – проводяться спостереження, вивчаються думки практикантів та їхніх керівників, фіксуються переваги і недоліки цієї технології, ведуться пошуки оптимальних варіантів її застосування.

Метою цієї статті є узагальнити деякі результати та виявити педагогічний потенціал технології team teaching у педагогічній практиці магістрантів.

Team teaching перекладається українською мовою як "бригадний метод викладання, групове (колективне, сумісне) викладання" [2]. Оскільки словник не дає однозначного перекладу, а пропонує декілька еквівалентів, кожний з яких може бути витлумачений по-своєму, ми вирішили не перекладати автентичний термін team teaching, а використовувати його як робочий.

В англійськомовних джерелах можна часто зустріти цей термін у словосполученні team teaching method. Щоб зрозуміти, про що йдеться, розглянемо поняття method крізь призму характерних для методу ознак (принципи навчання, цілі, зміст навчання тощо). Оскільки такі ознаки тут, вочевидь, відсутні, доходимо

висновку, що йдеться не про метод у його класичному розумінні, а радше про *технологію навчання*. Технологія навчання визначається у новому фундаментальному підручнику "Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика" як сукупність найбільш раціональних способів наукової організації праці, яка має забезпечувати досягнення мети навчання за мінімальний час і з найменшими затратами сил і засобів; спеціально відібрані й розміщені у певному порядку прийоми навчання, які використовує вчитель у своїй роботі [3, с. 567]. Отже, маємо підстави вважати *team teaching* технологією.

Проаналізувавши наявні тлумачення технології *team teaching*, ми виявили три основні варіанти її розуміння:

1) це така організація навчання, за якої один навчальний предмет викладається кількома рівними викладачами на паритетних умовах і з однаковим ступенем відповідальності за результат [6];

2) один навчальний предмет викладається кількома викладачами з різним рівнем підготовки, коли один вчить другого за рахунок обміну досвідом і запозичення один у одного ефективних прийомів навчання. James Bryant вбачає у цій технології надзвичайну можливість підвищити свою професійну майстерність *in-service* [8];

3) викладачі різних предметів об'єднуються у навчальному процесі, формуючи у студентів більш цілісне уявлення про навколишній світ у його синергетичі [4; 7]. Принагідно зауважимо, що останніми роками прихильників останнього напрямку в освіті стає дедалі більше.

Як бачимо, *team teaching* можна розуміти як: навчання одного предмета рівними партнерами, навчання одного предмета партнерами з різним рівнем кваліфікації з метою її удосконалення та навчання партнерами-фахівцями у різних сферах.

Щоб визначитися, яке з тлумачень технології *team teaching* відповідає поставленим завданням, необхідно також взяти до уваги, для кого і з якою метою, а також у яких умовах вона буде використовуватися, тобто врахувати такі фактори, як:

- потреби магістрантів;
- цілі педагогічної практики в магістратурі;
- умови її проведення.

Отже, спочатку проаналізуємо потреби студента, який отримує освітньо-кваліфікаційний рівень магістра педагогічної освіти, викладача англійської мови вищого начального закладу. Очевидно, що йому необхідно отримати достатню теоретичну і практичну підготовку, яка уможливить здійснення базових функцій вишівського викладача обраного ним предмета. Що стосується теоретичної підготовки, то тут він почувається достатньо впевнено, адже на засвоєння теоретичних курсів були спрямовані його зусилля протягом усього терміну навчання в університеті. Що ж до практичної підготовки до роботи викладача вишу, тут все значно складніше.

Вишівська методика навчання іноземних мов суттєво відрізняється від шкільної і покластися на попередньо отримані знання та практичну підготовку неможливо, адже цілі, зміст, психологічні та вікові особливості студентів, умови навчання у виші докорінно відрізняються. Більше того, виші діляться на мовні та немовні, а це означає, що й методика викладання іноземних мов у них має бути різною. Засвоїти ж усі тонкощі двох методик у відведений у навчальному плані магістра час неможливо, тому на педагогічну практику покладається відповідальне завдання завершити формування у магістрантів базової методичної компетенції викладача мовного педагогічного та немовного вишів. При цьому враховуються вже сформовані у них іншомовна мовленнєва та мовна компетенції, знання педагогіки та психології вищої школи, а також знання теоретичних основ методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах двох типів.

Крім основної мети – завершити формування у магістрантів базової методичної компетенції, – у ході педагогічної практики належить вирішити низку і додаткових професійно значущих завдань, зокрема:

- сприяти пізнанню основних закономірностей професійної діяльності викладача іноземних мов та оволодіти сучасними формами і методами її організації;

- розвивати вміння самостійно вирішувати конкретні методичні завдання в умовах реального педагогічного процесу;
- формувати потребу в систематичному поповненні знань та їх творчому застосуванні у стандартних і нестандартних педагогічних ситуаціях;
- удосконалювати дослідницькі уміння [1].

Як бачимо, цілі й завдання педагогічної практики магістрантів складні та об'ємні.

Розглянемо тепер умови навчання – термін проведення педпрактики, зміст роботи практиканта, бази педагогічної практики та психологічні й інші труднощі, пов'язані з ними.

Перша трудність пов'язана з терміном проведення педагогічної практики. Він обмежений п'ятьма тижнями, три з яких відводиться на викладання у мовному педагогічному, а два – на викладання у немовному вишах. У програмі педпрактики це складає зміст двох повноцінних і завершених змістових модулів, по кожному з яких необхідно оформити й подати визначений перелік звітної документації.

Друга трудність пов'язана зі змістом педагогічної практики, щільністю її програми, спрямованої на досягнення перерахованих вище цілей. Магістрантам доводиться вирішувати багато питань як з планування, проведення та відвідування занять інших практикантів, так і з виконання дослідницьких завдань, а також розв'язання організаційних проблем з забезпеченням занять необхідними засобами навчання, консультацій з викладачем і методистом, з партнером-практикантом, пошуком ресурсів тощо.

Третя трудність пов'язана з базами проведення педагогічної практики, з необхідністю швидко адаптуватися до нового середовища (виш, факультет, курс, група) і налагодити психологічний контакт зі студентами, без чого успішне проведення заняття з іноземної мови неможливе. Особливо складно магістрантам адаптуватися у немовному виші, оскільки це середовище для них незнайоме, умови навчання незвичні, а час обмежений.

Беручи до уваги перераховані фактори, завдання педагогічної практики і цільову аудиторію, уточнимо наше розуміння сутності технології *team teaching*. Ми відштовхуємося від основного значення слова *team* – "команда". Саме його ми вважаємо ключовим у розумінні сутності технології *team teaching* – два викладачі працюють як *одна команда, єдине ціле*. Вони разом формулюють цілі та роблять все для їх реалізації. Вони допомагають один одному під час проведення заняття та його підготовки. Кожний бере на себе ту частину роботи, у якій почувається більш упевнено, але обидва несуть відповідальність за результат спільної діяльності. Обоє виграють від співпраці за рахунок удосконалення власної професійної майстерності.

Коротко перерахуємо головні переваги використання технології *team-teaching*, які ми спостерігали за час проведення дослідження.

Першою перевагою ми вважаємо її здатність до *взаємного навчання* магістрантів, удосконалення їхньої методичної компетентності. Запозичуючи один у одного ефективні прийоми навчання, вони швидко й ефективно збагачують арсенал своїх професійно-методичних умінь. Крім того, спілкуючись з партнером під час підготовки, проведення й обговорення занять, вони заповнюють пробіли в теоретичній підготовці, що утворилися під час вивчення теоретичних курсів.

Другою перевагою технології *team-teaching*, на нашу думку, є її орієнтованість на розвиток такої важливої професійно значущої якості викладача, як здатність *взаємодіяти з іншими* (партнером-практикантом, студентами, викладачем-предметником тощо). У процесі спільної розробки плану-конспекту та підготовки практичного заняття магістрантам доводиться вирішувати багато проблем, працювати разом, узгоджувати кінцеве рішення, переконувати партнера або, навпаки, критично переглянути свою точку зору, піти на компроміс, виявити толерантність та повагу до партнера, виробляти в собі готовність прийняти чужу точку зору заради досягнення спільної мети. Все це сприяє виробленню професійно значущих умінь налагоджувати контакт і взаємодіяти з

іншими [5]. На жаль, домінуючим у сучасних вишах є індивідуальний стиль учіння, який не сприяє розвитку перерахованих якостей викладача, тому й ця прогалина у професійній підготовці магістрантів дозволяє заповнити використання технології team-teaching.

Третьою суттєвою перевагою технології team-teaching є її здатність стимулювати *креативність* у практикантів. Це пояснюється двома факторами – природною потребою особистості справити позитивне враження на партнера та бажанням виглядати пристойно поруч з партнером в очах студентів. Крім того, можливість попрацювати в парі спонукає майбутніх викладачів до експериментування з відомими технологіями та створення нових прийомів і режимів навчання. Продуктивність роботи студентів різко зростає порівняно зі звичайним заняттям, що проводиться індивідуально.

Четверта перевага технології team-teaching полягає в її *демократизмі*. Стосунки двох сторін навчального процесу стають більш довірливими та гармонійними – викладач позбавляється звичного авторитаризму, а студенти залучаються у навчальний процес як рівноправні учасники, які розділяють відповідальність за результат спільної діяльності. Як правило, після таких занять студенти відчувають потребу в обговоренні з практикантами переваг і недоліків нової технології та висловлюють жаль, що таких занять мало.

Ще одна важлива перевага технології team teaching полягає в тому, що вона *розширює кругозір* магістрантів, стимулює їх до більш активного оволодіння новими знаннями, інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) у тому числі. Оскільки заняття, що проводяться з використанням технології team-teaching, потребують більшого обсягу навчального матеріалу та більшого розмаїття методичних прийомів, ніж звичайні, то ІКТ додатково до вже звичної ролі банку навчальних ресурсів починають все активніше виконувати роль інструмента, що забезпечує тісну співпрацю партнерів у процесі спільної розробки планів-конспектів занять. Для дистанційної взаємодії та консультацій з викладачем-предметником і методистом через дефіцит часу магістранти використовують електронну пошту, Skype, соціальні мережі, мобільні засоби тощо. На своїх заняттях практиканти також використовують сучасні технічні засоби. Цей короткий огляд функцій ІКТ в технології team teaching свідчить про їх важливе місце в педагогічній практиці магістрантів у наявних умовах. Вони значно полегшують і раціоналізують роботу всіх учасників навчального процесу.

Як бачимо, перераховані переваги технології team-teaching – взаємне навчання та удосконалення методичної компетентності, розвиток здатності налагоджувати контакт і взаємодіяти з іншими, стимуляція креативності, демократизація навчального процесу, розширення кругозору майбутніх вишівських викладачів – дозволяють стверджувати про доцільність її запровадження в педагогічній практиці магістрантів.

Наостанок виникає логічне питання: який сенс вчити магістрантів користуватися технологією team-teaching, якщо для її запровадження зараз у вітчизняній вищій школі немає умов? Відповідь знаходимо у принципі випереджувального характеру розвитку системи освіти в житті суспільства. Освіта має готувати фахівців майбутнього і таким чином готувати платформу для подальшого розвитку суспільства. Близьке ознайомлення з технологією team-teaching під час педпрактики, безсумнівно, дасть поштовх подальшим пошукам молодих вишівських викладачів.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження було встановлено, що технологія team-teaching сприяє демократизації навчального процесу, розвитку у майбутніх вишівських викладачів таких професійно значущих якостей і вмінь, як: креативність і толерантність, взаємоповага та відповідальність за спільну справу, здатність до взаємодії та взаємного навчання, до пошуку шляхів подолання труднощів і виходу з кризових ситуацій. Перспективу подальшого дослідження педагогічного потенціалу цієї технології вбачаємо у вивченні думки практикантів та їхніх керівників щодо можливих шляхів її використання у вітчизняній вищій школі.

Література

1. Бобир С. Л. Педагогічна практика магістрантів: спеціальність – 8.02030302 "Мова і література (англійська)" : методичний посібник / С. Л. Бобир. – Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2013. – 56 с.
2. Большой англо-русский и русско-английский словарь. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/eng_rus/788617/. – Назва з екрана.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Bynom, Anthony. TeamTeaching. Plus or Minus ESP // English Teaching Forum. – 2000. – Vol. 38, No. 1. – P. 38–40.
5. Salas Spencer. Shall We Dance? TeamTeaching as Supervision in the English Language Classroom / Spencer Salas // English Teaching Forum. – 2005. – Vol. 43, No. 4. – P. 30–33.
6. http://www.ehow.com/about_4651920_what-team-teaching.html#ixzz32NDoUMP1
7. http://www.ehow.com/info_7957861_effective-methods-team-teaching.html#ixzz32NIJK1a8
8. http://www.ehow.com/way_5447694_effective-team-teaching.html#ixzz32NGCmkDt